

PULAN OPETUKSET

Miltei kaksi vuotta on jo jatkunut kauppa- ja teollisuus-pula. Ja nähtävästi se paisuu yhä laajemmaksi vallaten uusia teollisuusaloja, leviää uusille seuduille ja uudet pankkiromahdukset kärjistävät sitä. Sanomalehtemme on viime vuoden joulukuusta lähtien joka numerossaan maininnut tavalla tai toisella pulan kehityksestä ja sen turmiollisesta vaikutuksesta. On aika asettaa yleiskysymys tämän ilmiön syistä ja merkityksestä. Venäjälle tämä ilmiö on verrattain uusi, niinkuin on uutta koko kapitalismimmekin. Vanhoissa kapitalistisissa maissa taas, s.o. sellaisissa maissa, joissa suurin osa valmisteista tuotetaan myytäväksi, joissa työläisten enemmistöllä ei ole maata eikä työvälineitä, vaan se myy työvoimaansa palkkautuen vieraisiin talouksiin, palkkautuen maan, tehtaat, koneet y.m. omistaville yksityisomistajille,— kapitalistisissa maissa pula on vanha ilmiö, joka toistuu aika ajoin niinkuin kroonillisen taudin kohtaukset. Sen vuoksi pulat voidaan etukäteen ennustaa, ja kun kapitalismi alkoi Venäjällä kehittyä erittäin nopeasti, niin tämänkin pula jo ennustettiin sosialidemokraattisessa kirjallisuudessa. Vuoden 1897 lopulla kirjoitetussa kirjassessa „Venäjän sosialidemokraattien tehtävät” sanottiin: „Nykyään me elämme nähtävästi sitä kapitalistisen jakson (täyskierron, jossa toistuvat yhdet ja samat tapahtumat niinkuin toistuvat talvi ja kesä) vaihetta, jolloin teollisuus „kukoistaa”, kauppa käy vilkkaasti, tehtaat työskentelevät täyttä päätä ja lukemattomia uusia tehtaita, uusia liikelaitoksia, osakeyhtiöitä, rautatielaitoksia j.n.e., j.n.e. ilmestyy kuin sieniä sateella. Ei tarvitse olla profeetta voidakseen ennustaa kiertämättömäksi (enemmän tai vähemmän jyrkän)

romahduksen, joka on seuraava tätä teollisuuden „kukoistusta”. Sellainen romahdus tuhoaa joukoittain pikkuisäntiä, heittää joukoittain työläisiä työttömien riveihin” *... Ja romahdus on tullut — niin jyrkkä, ettei Venäjällä ole sel-laista vielä nähty. Mistä se sitten riippuu tämä kapitalistisen yhteiskunnan kauhea kroonillinen tauti, joka uusiutuu niin säännöllisesti, että se voidaan etukäteen ennustaa?

Kapitalistinen tuotanto ei voi kehittyä muuten kuin hyp-päyksittäin, kaksi askelta eteenpäin ja askel (toisinaan kokonaista kaksikin askelta) taaksepäin. Kuten jo huomautimme, kapitalistinen tuotanto on tuotantoa myyntiä varten, tavaroiden tuotantoa markkinoille. Mutta tuotannosta määräävät yksityiset kapitalistit, kukin erikseen, eikä kukaan voi tarkalleen tietää, nimenomaan kuinka paljon ja mitä tuotteita nimenomaan markkinoilla tarvitaan. Tuotetaan summamutikassa pitäen huolta vain siitä, että päästäisiin edelle toisista. On aivan luonnollista, että tuotettujen tavaroiden määrä voi olla vastaamatta markkinatarvetta. Ja tämä mahdollisuus on erittäin suuri silloin, kun valtavat markkinat äkkiä laajenevat ulottuen uusille, ennentuntemattomille ja äärettömän laajoille alueille. Juuri näin oli asia-laita hiljattain kokemamme teollisuuden „kukoistuksen” alkaessa. Koko Euroopan kapitalistit ojensivat kyntensä satojen miljoonien asuttamaan maanosaan, Aasiaan, jossa siihen saakka vain Intia ja pieni osa reunamaita oli ollut läheisesti sidottu maailmanmarkkinoihin. Kaspiantakainen rautatie alkoi „avata” pääomalle pääsyä Keski-Aasiaan, „Suuri Siperian rata” (suuri ei ainoastaan pituudeltaan, vaan myös sen rakentajain harjoittaman valtion rahojen ylettömän rosvoamisen kannalta, sitä rakentaneiden työläisten rajattoman riistämisen kannalta) avasi pääsyn Siperiaan, Japani alkoi muuttua teolliseksi kansakunnaksi ja yritti murtaa aukkoa Kiinan muuriin löytäen sellaisen herkkupalan, johon Englannin, Saksan, Ranskan, Venäjän ja vieläpä Italiankin kapitalistit iskivät heti hampaansa. Jättiläismäisten rautateiden rakentaminen, maailmanmarkkinain laajeneminen ja kaupankäynnin kasvu — kaikki tämä sai aikaan teollisuuden odottamattoman elpymisen, uusien liikeyritysten kasvun, hurjan menekkimarkkinoiden tavoittelun, voiton tavoittelun, uusien yhtiöiden perustamisen,

* Ks. Teokset, 2. osa, s. 322. *Toim.*

uusien suurten pääomamäärien sijoittamisen tuotantoon, pääomien, jotka ovat osaksi pikkukapitalistienkin vähäisistä säästöistä koottuja. Eipä ihme, että tämä yleismaailmallinen ja hurja uusien tuntemattomien markkinoiden tavoittelu on johtanut valtavaan romahdukseen.

Selvän käsityksen saamiseksi tästä kilpataistelusta on otettava huomioon, millaisia jättejä siihen osallistui. Kun sanotaan: „erilliset tuotantolaitokset”, „yksityiset kapitalistit”, niin usein unohdetaan, että itse asiassa nämä sanonnat eivät ole tarkkoja. Erilliseksi ja yksityiseksi on itse asiassa jäänyt vain voiton itselleen omistaminen, kun taas itse tuotanto on tullut yhteiskunnalliseksi. Jättiläismäiset romahdukset ovatkin käyneet mahdollisiksi ja kiertämättömiksi vain sen vuoksi, että mahtavat *yhteiskunnalliset* tuotanto-voimat ovat joutuneet vain voittoa janoavan pohattakoplan määräysvaltaan. Selitämme sitä esimerkiksi Venäjän teollisuudesta. Viime aikoina on pula levinnyt nafta-alallekin. Ja tällä teollisuusalalla hääräilevät esimerkiksi sellaiset liikeyritykset kuin „Nobel-veljesten naftatuotannon osakeyhtiö”. Vuonna 1899 yhtiö myi 163 milj. puutaa naftatuotteita 53½ milj. ruplan arvosta, mutta vuonna 1900 jo 192 milj. puutaa 72 milj. ruplan arvosta. Vuodessa tuotanto lisääntyi yhdessä liikeyrityksessä 18½ milj. ruplalla! Tällainen „yksi liikeyritys” pysyy pystyssä kymmenien ja satojen tuhansien työläisten yhdistetyllä työllä, työläisten, jotka hankkivat naftaa, jalostavat sitä, toimittavat sitä määräpaikkoihin naftajohtoja pitkin, rautateitse, meritse ja jokia pitkin, työläisten, jotka rakentavat sitä varten välttämättömiä koneita, varastoja, materiaaleja, lotjia, laivoja y.m. Kaikki nämä kymmenet tuhannet työläiset tekevät työtä koko yhteiskunnan hyväksi, mutta heidän työstään määrää pieni kourallinen miljonäärejä, joka ottaa omakseen kaiken sen voiton, minkä tämä joukkojen järjestynyt työ tuottaa. (Nobel-yhtiö sai v. 1899 puhdasta voittoa 4 milj. rpl. ja v. 1900 — 6 milj. rpl., joista osakkeenomistajat saivat 1.300 rpl. jokaista 5.000 rpl. osaketta kohden, ja viisi hallinnon jäsentä sai *palkintoina* 528.000 ruplaa!). Kun muutamia tällaisia liikeyrityksiä ryntää hurjaan ajojahtiin kaapatakseen sijan jossain tuntemattomilla markkinoilla, niin onko ihme, että on tullut pula?

Eikä siinä vielä kaikki. Jotta tuotantoyrityksestä saataisiin voittoa, on myytävä tavarat, löydettävä ostajia. Ja

ostajana pitää olla koko väestöjoukkojen, sillä äärettömät tuotantolaitokset valmistavat röykkiöittäin uusia tuotteita. Mutta kaikissa kapitalistisissa maissa yhdeksän kymmenesosaa väestöstä on köyhiä: työläisiä, jotka saavat mitä niukinta palkkaa, talonpoikia, joiden suuri joukko elää jopa työläisiäkin huonommin. Ja silloin kun suurteollisuus kukoistuskaudella yltyy tuottamaan mahdollisimman paljon, se heittää markkinoille niin suuren määrän tuotteita, ettei kansan omistamaton enemmistö kykene maksamaan niistä. Koneiden, työvälineiden, varastojen, rautateiden y.m. määrä yhä kasvaa, mutta aika ajoin tämä kasvu keskeytyy, sillä suuret kansanjoukot, joita varten kaikki nämä parannetut tuotantotavat on loppujen lopuksi tarkoitettu, jäävät kerjäläisyyteen saakka menevään köyhyyteen. Pula osoittaa, että nykyinen yhteiskunta voisi tuottaa verrattomasti paljon enemmän koko työtätekevän kansan elämän parantamiseen meneviä tuotteita, ellei pieni kourallinen yksityisomistajia, jotka hyötyvät miljoonia kansan köyhyydestä, olisi anastanut haltuunsa maata, tehtaita, koneita y.m. Pula osoittaa, että työläiset eivät voi rajoittaa taistelun erillisten myönnytysten saamiseksi kapitalisteilta: teollisuuden elpymiskaudella sellaisia myönnytyksiä voidaan saavuttaa taistelemalla (ja tarmokkaalla taistelullaan venäläiset työläiset saavuttivatkin monesti itselleen myönnytyksiä vuosina 1894—1898),— mutta sitten tulee romahdus, ja kapitalistit eivät ainoastaan ota takaisin tekemiään myönnytyksiä, vaan käyttävät hyväkseen työläisten avuttomuutta alentaakseen palkkoja vieläkin enemmän. Ja näin tulee kiertämättä jatkuamaan niin kauan, kunnes sosialistisen proletariaatin armeijat kukistavat pääoman ja yksityisomistuksen herruuden. Pula osoittaa, miten lyhytnäköisiä olivat ne sosialistit (jotka nimittävät itseään „arvostelijoiksi” kaiketi sillä perusteella, että he arvostelutta omaksuvat porvarillisten taloustieteilijäin opit), jotka kaksi vuotta sitten julistivat suurella melulla, että romahdukset käyvät nyt vähemmän uskottaviksi.

Pulan, joka paljastaa täydellisesti, miten järjetöntä on yhteiskunnallisen tuotannon alistaminen yksityisomistukselle, antamat opetukset ovat niin opettavaisia, että porvarillinenkin lehdistö vaatii nyt valvonnan voimistamista — esimerkiksi pankkien suhteen. Mutta ei minkäänlainen valvonta estä kapitalisteja perustamasta elpymiskaudella

sellaisia liikeyrityksiä, jotka sitten kiertämättä kärsivät vararikon. Altshevski, joka oli vararikon kärsineiden Harkovin maapankin ja kauppapankin perustaja, hankki itselleen kaikin keinoin, sekä suoruudella että vääryydellä, miljoonia ruplia kukkuroittain kultaa luvanneiden vuoriteollisuuslaitosten perustamiseksi ja tukemiseksi. Mutta teollisuudessa sattunut seisaus vei häviöön nämä pankit ja vuoriteollisuuslaitokset (Donetsin—Jurjevin yhtiö). Mutta mitä merkitsee tämä liikeyritysten „häviö” kapitalistisessa yhteiskunnassa? Se merkitsee sitä, että muhkeammat miljonäärit tunkevat pois heikompia kapitalisteja, „toisen asteen” kapitalisteja. Harkovilaisen miljonäärin Altshevskin tilalle tulee moskovalainen miljonääri Rjabushinski, joka pääomiensa puolesta rikkaampana alkaa painaa työläisiä vieläkin kovemmin. Ensiasteen rahaporhojen astuminen toisasteisten sijalle, pääoman voiman suureneminen, pikkuomistajain enemmistön häviöönjoutuminen (esim. pientallettajain, jotka pankin joutuessa vararikkoon menettävät koko omaisuutensa), työläisten hirveä köyhtyminen — siinä se, mitä pula tuo tullessaan. Palautamme vielä mieleen „Iskrassa” kuvatut tapaukset, jolloin kapitalistit pidentävät työpäivää ja yrittävät lopputilejä antaessaan ottaa tietoisten työläisten tilalle nöyrempiä sarkanuttuja.

Venäjällä pulan vaikutus on yleensä verrattomasti voimakkaampi kuin missään muussa maassa. Seisauksen teollisuudessa meillä liittyy talonpoikain nälänhätä. Työttömiä työläisiä karkoitetaan kaupungeista maaseudulle, mutta minne häädetään työttömät talonpojat? Työläisten karkoittamisella halutaan puhdistaa kaupungit levottomasta väestä, mutta ehkäpä karkoitettujen onnistuu herättää vaikkapa osa talonpojista näiden vuosisataisesta nöyryydestä ja nostattaa heidät esittämään ei yksistään pyyntöjä, vaan myös *vaatimuksia*? Työläisiä ja talonpoikia ei nyt lähennä toisiinsa vain työttömyys ja nälänhätä, vaan myös se poliisisorto, joka riistää työläisiltä mahdollisuuden liittyä yhteen ja puolustautua, riistää talonpojilta vieläpä senkin avustuksen, jota hyvänsuopaiset lahjoittajat heille antaisivat. Painava poliisikoura käy sata kertaa painavammaksi kansan miljoonajoukoille, jotka ovat menettäneet kaikki elämisen varat. Santarit ja poliisit kaupungeissa, maapiiripäälliköt ja urjadnikit maaseudulla näkevät selvästi, että viha heitä kohtaan kasvaa, ja he alkavat pelätä ei ainoastaan kylä-

ruokaloita, vaan sanomalehtitiedoituksiakin lahjoitusten keräämisestä. Lahjoitusten pelkoa! Totta on tosiaan, että varkaan hattu palaa. Kun varas näkee ohikulkijan ojentavan hänen ryöväämälleen ihmiselle almun, alkaa varkaasta tuntua siltä, että nämä ojentavat toisilleen kättä tehdäkseen yhteisvoimin selvän hänestä.

*„Iskra” № 7,
elokuu 1901*

*Julkaistaan „Iskra” lehden
tekstin mukaan*
